

"Városi közkönyvtár" létesítésével először – Somogyi Antal indítványára – az 1873. április 14-én az e céllal összehívott városi értekezlet foglalkozott.

Somogyi Antal (1811–1885), akit Móra Ferenc – megkülönböztetésül a könyvtáralapító Somogyi Károlytól és a polgármester Somogyi Szilvesztertől – Rovó Somogyinak keresztelt, jártott főként rovásírásos hamisítványainak köszönhető. ⁵ Már ifjúkorában szerepet játszott Szegeden, a szabadságharc idején Tápé országgyűlési képviselője volt, majd kormánybiztos. Csak a kiegyezés után térhetett haza. Barátjának, Rónay Mihálynak szegedi házában, majd kiszombori kúriájában húzta meg magát, és gyártotta "nyelvemlékeit", "kódexeit". Ezeket még 1873-ban a könyvtárnak adományozta, s utóbb a Somogyi-könyvtár örökölte. Ezek adtak okot a később kipattant és széles körben nagy visszhangot vert rovásírásvitára. 1890-ben ugyanis Fischer Károly Hun – magyar betűs kéziratok a Somogyi-könyvtárban Szegeden címmel tanulmányt írt. "Fölfedezését" a korabeli lapok közhírré tették. E "kódexeket" Reizner találta meg a városi közkönyvtárból való művek címtározásakor kilenc kötetben. Fischer és mások sokáig szenvedélyesen védtek a kötetek üres lapjaira írt rovásjelek eredetiségét, míg 1903-ban a Magyar Tudományos Akadémia nyelv- és műtudományi osztályának szakértői : Sebestyén Gyula, Szilády Áron, Szinyei József és székesudományi teendőket érinti meg ; ezek közt egyik fő teendő a helyiség kiszemlése, a másik a könyvek beszerzési módja, melynek megállapítására egy bizottság kinevezését ajánlja. Az erre kifejtett érdekes eszmecsere után elnök a következőket mondja ki határozatul : Szegeden egy nyilvános könyvtár létesíttetik ; egy könyvtári bizottsmány választatik, mely tervezetet készít s a gyűjtéseket megkezdi. A beszerzendő könyveknel figyelemmel kell lenni a tudományos szak- és közhasznú könyvekre, könyvtári helyiségül ideiglenesen a főreáltanodai helyiségben levő két terem kéretik ki a kormánytól a város joga fenntartása mellett, a külvárosokban is állítandók fiók könyvtárak s pedig az iskola helyiséghez közel. A könyvtári bizottság elnöke : Dáni Ferenc ; alelnök : Kovács Albert és Szluha Ágoston."

Az elhúzódo tárgyalások (elhelyezés, működési szabályzat stb.) miatt a könyvtár megnyitására csak 1875. február 2-án került sor a mai központi egyetem Dugonics téri épületének egyik földszinti helyiségében.

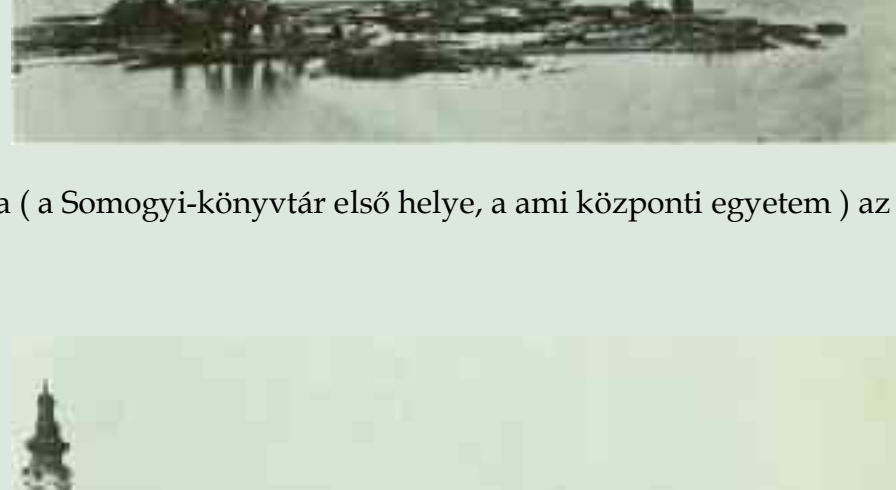
Könyvtárnoka Tóth Antal, a kegyesrendi főgimnázium tanára volt. "Berendezési és használati" szabályzatát a helyi lapok ismertették ; hetenként két alkalommal : szerdán délután és vasárnap délelőtt tartott kásfél-kétórás ingyenes kölcsonzó szolgálatot.

Megnyitáskor majdnem 1000 kásfélből állott. Ebből kb. 500 kötetet az 1874-ben megszűnt Bába-féle kölcsönkönyvtár árverésén vásárolt meg a város, a többi adományként gyűlt össze.

A könyvek jegyzéke a látogatók rendelkezésére állt. A könyvtárat a törvényhatósági bizottság a "tanügyi bizottsmány" kezelésére bízta, és működését bizottság ellenőrizte.

Forgalma csekély volt, bár kötettszáma némely forrás szerint további vásárlással és adománnyal megközelítően háromezrere növekedett. A város az állomány gyarapítására tervbe vette a Nemzeti Múzeum 1873-ban elhunyt igazgatójának, Kubinyi Ágostonnak tekintélyes magánkönyvtára megszerzését is.

A főreáliskola épületében 1876-ban rendezett országos mezőgazdasági kiállításkor a könyvtár helyiségét kiürítették, a könyveket ládába csomagolták, s így maradtak a következő két évben is. Az 1879-i árvíz idején az állományt jelentős károsodás érte. A megmaradt 1507 kötetet később a Somogyi-könyvtár vette át ; ebből a duplumokat a város a szatymazi gazdakörnek adta.

A főreáliskola (a Somogyi-könyvtár első helye, a mai központi egyetem) az 1879-i árvízkor

A Széchenyi tér az árvízkor

A városháza újjáépítése (1882)

A főreáliskola (az 1876-i kiállítás levélpapírjának rajza)

A Kereszt (ma Somogyi utca a Viz előtt ; jobb oldalt a főreáliskolának az szárnya, amelynek földszintjén a Somogyi-könyvtár helyét kapott)

A régi városi könyvtár egyik könyve

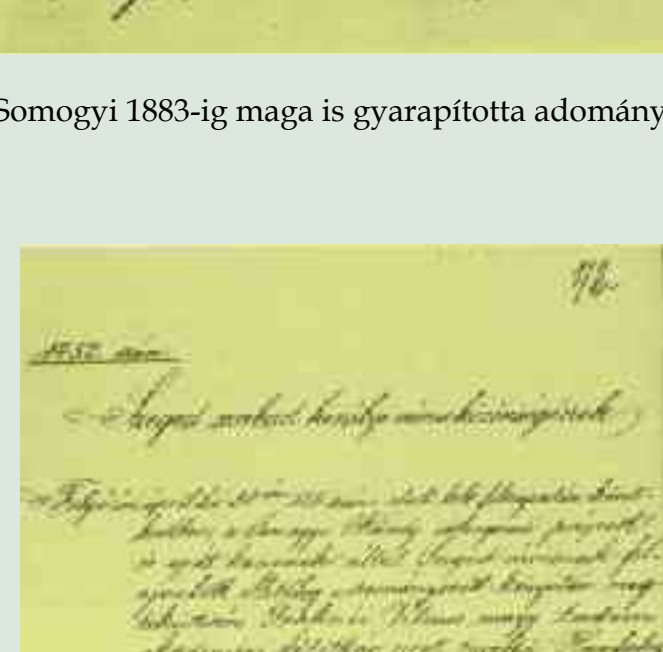
Somogyi Károly (Pollák Zsigmond rézkarca Ellinger Ede fényképe után)

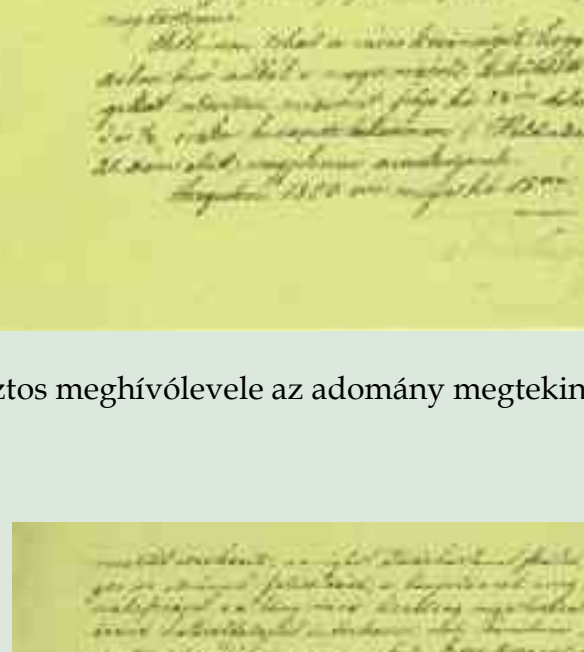
Somogyi Károly idegen kéz írásával készült könyvtárfejlajánló levelének utolsó lapja az adományozó aláírásával (1880. április 26.)

Somogyi 1883-ig maga is gyarapította adományát

Tisza Lajos királyi biztos meghívólevela az adomány megtekintésére (1880. május 18.)

Javaslat a könyvtár elnevezésére (1880.június 8.)

Az alapítólevél utolsó lapja (1881. február 15.)